

50487 - Müslümanlar Oruç konusunda neden birliktelik oluşturmuyor?

Soru

Eskiden iletişim araçlarının olmaması Müslümanlar arasında Ramazan ayının hilalinde farklılıklar yaşanması özür olarak kabul edilirdi, Fakat günümüzde Ramazan ayının hilali bir olmasına rağmen, neden Müslümanlar Oruç konusunda birlik oluşturmuyorlar?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Birincisi: Oruç başlangıcının bir bölgede, başka bir bölgeden farklı olması, genellikle hilalin görünmesiyle alakalıdır. Hilalin görünmesinin farklı olması, hissi ve akli yönden, bilinen bir durumdur.

Böylece bütün Müslümanların aynı vakitte Oruç tutmaları mümkün değildir. Çünkü bu, bir toplumun hilali görmeden, hatta hilal doğmadan, Oruç tutmasına neden olacaktır.

Şeyh İbn Useymin’e, ümmeti bir vakitte Oruç tutmaya çağıranlar ve bunun için Mekke’de hilalin gözükmemesini itibar edilmesi hakkında soru soruldu.

O da şu şekilde cevap verdi: Bu astronomik yönden imkânsız. Çünkü İbn Teymiyye’nin dediği gibi: "Astronomi uzmanların tartışmasız kabul ettiği gibi, hilalin görünmesi yerden yere değişmektedir. Böylece hilalin farklılık arz etmesiyle, pratik ve teorik delillere göre, her bölgenin kendi hükmüne uyması gerekiyor.

Pratik delile gelince, Allahu teala şöyle buyuruyor: "Sizden kim hilale şahit olursa, oruç tutsun" [1]. Farz edelim ki, Mekke halkı hilali gördü ancak dünyanın diğer ucunda olan bir bölge halkı ona şahit olmamaktadır. Peki hilali görmeyen kişilere, aynı hüküm nasıl uygulanır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyuruyor: "(Hilali) gördüğünüzde Oruç tutun ve yine (hilali) gördüğünüzde

iftar edin.”[2]. Örneğin Mekkeliler hilali gördüğünde, nasıl Pakistan ve onun arkasındaki doğu ülkelerini tutmaya zorlayabiliriz. Halbuki onların bölgesinde hilalin görünmediğini biliyoruz. Zira peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Oruç tutmayı Hilalin görünmesine bağlamıştır.

Teorik delile gelince, karşı çıkması mümkün olmayan sağlam bir kıyastır. Malumdur ki, fecrin çıkması doğuda, batıdan önce gerçekleşmektedir. Fecr doğu bölgesinde doğduğunda, bizim geceleyin oruç tutmamız gerekiyor mu? Cevap: Hayır. Ve yine doğu bölgesinde güneş battığında, bize gündüz vaktinde orucumuzu açmamız caiz olur mu? Cevap: Hayır. Öyleyse Hilal tamamen güneş gibidir. Ayın vakti hilale bağlıdır, aynen günün vakti güneşe bağlı olduğu gibi. “Beyaz ipliği siyah iplikten, fecirde ayırt edene kadar, yiğün için ve sonra orucunuzu geceye kadar tamamlayın.”[3]Buyuran rabbimiz şunu da indirmiştir: “Sizden kim hilale şahit olursa oruç tutsun.”[4] Pratik ve Teorik deliller, Oruç ve İftarla alakalı konularda, her bölgeye özel bir hüküm gerektiriyor. Buda Allah’ın kitabında ve Rasulünün sünnetinde belirlediği somut bir alametle bağlantılıdır. Şüphesiz bu hilalin, güneşin veya fecirin takip edilmesidir.”[5]

Hilalin çıkmasının farklı olduğunu benimseyenlerin delillerini kuvvetlendirip, kıyası açıklayarak rahmetli şöyle diyor:

Ayın vakti günün vakti gibi hesaplanır. Nasıl ki, farklı bölgelerde günlük oruca başlama ve iftar saati değişiyorsa, aynı şekilde Ramazan ayının başlangıcı ve sonu değişebiliyor. Günlük değişimler Müslümanlar arasında tartışılmaz olan ve bilinen bir olaydır. Batıda yaşayanlar doğuda yaşayanlardan önce oruç tutarlar ve yine önceden oruçlarını açarlar.

Günlük zamanlamada güneşin doğması farklı olduğunu biliyorsak, o zaman aynısı aylık zamanlamada da geçerlidir.

Hiç kimse, Allahu Teâlâ’nın şu ayetine: “Beyaz ipliği siyah iplikten, fecirde ayırt edene kadar, yiğün için ve sonra orucunuzu geceye kadar tamamlayın.” [6] ve Rasulullah’ sallallahu aleyhi ve sellem in şu sözü: “Geceşu taraftan gelir, gündüz şu taraftan gelir ve güneş de batarsa oruçlu iftar etmiş olur.”bütün bölgelerdeki bütün Müslümanlar için geçerlidir, diyemez.

Aynı şekilde Allah’ın şu genel ifadesinde bahsettiği gibi: “Sizden kim hilale şahit olursa oruç

tutsun.” [7] ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in “(Hilali) gördüğünüzde Oruç tutun ve yine (hilali) gördüğünüzde iftar edin.” Aylık zamanlamanın günlük zamanlamasına kıyas edilmesi, Hadisin anlam itibariyle, sağlıklı bir bakışla ve uygun bir karşılaştırmayla, geçerli bir kıyastır.”[8]

Büyük Alimler Komitesi tarafından, konuyla ilgili önemli bir açıklama yapıldı. Ve metni de şu şekildedir:

Birincisi: Hilalin çıkmasının farklılığı, hissen ve aklen bilinen konulardandır. Bu konuda alimler arasında hiçbir görüş farklılığı olmadı. Ancak Müslümanlar arasında tartışma sebebi: Hilalin farklı doğmasını itibar etmek veya etmemek konusundadır.

İkincisi: Hilalin doğmasının itibar alınması veya alınmaması, görüşle alakalı olan içtihat konusudur. Bu tartışma dinde ve ilim seviyesinde belirli bir konuma sahip olan kişiler arasında olmaktadır. Bu, isabet edenin iki ecir aldığı (Gayret ecir ve isabet ecir), hatalının ise bir ecir aldığı (gayret ecir) mümkün olan tartışmalardandır.

İlim ehli bu konuda iki görüşe ayrılmaktadır: Bir kısmı hilalin farklı doğmasını itibar edilmesi, diğerleri ise itibar etmemektedirler. Her iki gurupta Kur’an ve Sünnetten delil getirmektedirler. Hatta bazen iki gurupta, kendi görüşleri için aynı delili kullanmaktadırlar. Ortakça Allahu Teâlâ’nın şu ayetini delil getirdikleri gibi: “Sana hilalden soruyorlar, deki onlar insanlar ve özellikle hacc için vakit ölçüleridir.”[9] Veya Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şu hadisi gibi: “(Hilali) gördüğünüzde Oruç tutun ve yine (hilali) gördüğünüzde iftar edin.” Bunun nedeni de, nassı anlamakta ve ondan delil getirmekte izlenen farklı yöntem ve metottan kaynaklanmaktadır.

Alimler Birliği Komitesi bu iki görüşü değerlendirdiğinde farklılığın neticesinde korkulacak bir sonuç olmadığına karar verdi. Bu din on dört asırdır var olmasına rağmen, ümmetin bu konu üzerinde hiçbir zaman görüş birliği olmamıştır. Alimler Birliği Komitesi meclis üyeleri bu durumun olduğu gibi kalmasına ve tekrardan tartışılmamasını karar verdiler. Böylece her İslami ülkesi kendi alimlerinin bu konudaki iki görüşü göz önünde bulundurarak, seçme hakkına sahiptir. Nitekim her iki görüşünde delilleri ve dayanakları vardır.

Üçüncüsü: Alimler Birliği Komitesi, hilalin hesap ile sabit olma konusundaki görüşü, Kuran’ı, sünneti

ve İlim ehlinin sözlerini itibar alarak, İcmaen şeriatla hilalin, yıldızlarla hesaplanamayacağına karar verdiler. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şu iki hadisinden dolayı: "(Hilali) gördüğünüzde oruç tutun ve yine (hilali) gördüğünüzde iftar edin." Ve "Onu (Hilali) görmedikçe oruç tutmayın, onu (Hilali) görmedikçe iftar etmeyin". Ve bu manaya gelecek bütün deliller. [10]

[1] - Bakara 185

[2] - Mutefekkun aleyh

[3] - Bakara 187

[4] - Bakara 185

[5] - Alıntı: İslam Rükünlerinin Fetvaları S. 451

[6] - Bakara 187

[7] - Bakara 185

[8] - "Ramazan fetvalarından alıntılar bitti. Toplayan Eşref Abdulmaksud S.104

[9] -(Bakara 189)

[10] - "Daimi Komisyonun fetvalarında alıntı burada bitmiştir. (102/10)